

Hmm, jak začít? V poslední době jsem měl několikrát nutkání vložit své pocity při jízdě vlakem na papír (kecám, na disk), a když ta chvíle nastala, nevím, co mám psát. Ale něco mě napadne. Teď, když píšu první řádky, sedím ve vlaku. Právě stojí ve stanici Heřmaničky, na obloze se skví dorůstající kotouč měsíce a na krajinu pomalu dosedá nádherný a celkem teplý zářijový večer. Fakt romantika. Takže v této atmosféře mě musí něco napadnout, že? Pravdou je, že tohle psaní není na jedno sezení, asi to budu smolit po kouskách, jak budou postupně přicházet nápady.

Nevím jak vy, ale já si většinu případů cestování vlakem vcelku užívám. Jistě, vlak nesmí být přeplněný a venku 30 °C, takové cestování je pak opravdu na hony vzdáleno té opěvované železniční romantice. Nutno však podotknout, že se mi to v poslední době nestalo, a to do kasy naší železniční společnosti přispívám velice často a pravidelně.

Právě jsem stočil zrak ven. Na potměšlém nebi září měsíc stále více. Obzor je osvětlen oranžovým nádechem nebes, jimž na několik minut barvu propůjčilo zapadající sluníčko. Nádhera. Otevřeným oknem v chodbičce proudí do kupé čerstvý večerní vzduch plný vůní babího léta. Proč? Je to prosté, průvodčí nezavřela. Ale nevádí, já sedím u okna a slečně sedící u dveří zřejmě protahující vánek nedělá problém.

O krásách

K věci. Jako železniční modelář se dívám (pokud zrovna neluštím křížovky nebo nehltám písmenka časopisů) z okna ven, pozoruji ubíhající krajinu, okolí železnice i železnici samotnou, a toto se snažím s větším či menším úspěchem přenést do svého zmenšeného světa. K tomu však, jako milovník přírody, se snažím vnímat ty nádherné kraje nejen jako objekty zájmu z hlediska modelářského, nýbrž také jako umělecké dílo, čímž bezesporu jsou. I když i tak to s tím modelářstvím souvisí. Ať jedu zasněženou krajinou, v níž na horizontu v mlze ční na okraji louky holé stromy obalené silnou vrstvou jinovatky, nebo když se vláček plouží pestrobarevně zmalovanými lesy, na něž malíř podzim vyplýval (to není to správné slovo, ale budiž) snad celou svoji paletu. Každé roční období má své krásy, o tom netřeba polemizovat. Je fakt, že více ocením projížďku po lokálce kdesi v lesích než jízdu po koridoru, ale ta lokálka není nutnou podmínkou. Třeba trať 010 mezi Chocní a Ústím nad Orlicí, tam je opravdu na co se dívat. Údolí Orlice je v těchto místech (třeba v Bezpráví) lemováno hustými lesy, které jsou v podzimním čase opravdu pastvou pro oči. Za zmínku stojí i torzo hradu nad městečkem Brandýs nad Orlicí. Možná je má náklonnost k tomuto kraji neobjektivní a je ovlivněna několika roky strávenými zde v čase mých studií... Právě v Brandýse jsem prožil tři roky na internátu a rok na privátu. Čert ví. Prostě to tam mám rád, rád vzpomínám a rád se tam často vracím.

Dále mě napadá trať z Prahy dolů na České Budějovice. I tam je nač se dívat. Navíc se cestou naskytá i pohled na kraj Josefa Lady. Vidíme v údolí Mnichovice, nahoře nad dálnicí jeho rodnou vísku Hrusice s typickým kostelíkem, jenž byl předlohou mnoha dalším na jeho obrázcích, po chvílce projíždíme Senohraby. Všechny tyto názvy jsou mnohému českému čtenáři známé z jeho tvorby. Jak se znám, tohoto pána v článku určitě ještě zmíním, byť jen několika slůvky. Jeho dílo mne provází životem od útlého dětství, je jedno v jaké podobě. Pohledy, leporela, knihy – to vše jsem od malička hltal, dokonce jsem se snažil o jakési napodobení jeho maleb. Byl jsem sotva dvanácte let stár a výsledek tomu odpovídal. Já byl však spokojen.

Projížďka rokem

Představme si nyní, že sedíme ve vlaku, a popíšme si v průběhu všech čtyř ročních období krajinu, která nám ubíhá před očima. Začneme jarem. V této době velice rád pozoruji, jak se stráně, louky i pole pomalu zbavují bílého příkrovu, který pod nápoem paprsků jarního slunce nenávratně mizí a v podobě struh a stružek stéká do zurčících potůčků lemovaných olšemi a vrbami. Snad každá trať takové potůčky nesčetněkrát přejíždí po propustcích a mostech. Země se probouzí a vzduch je prosycen její nádhernou vůní. Na zahradách stojí již jen torza sněhuláků, dětských sněhových pevností a klouzaček. Vše taje a kraj se probouzí a připravuje na nový život. Na břehu rybníka se nemotorně kolébají káčata a nedaleko nich kluci pletou pomlázky. Mladá tráva se chlubí krásnou sytě zelenou barvou, začínají pučet lístky na stromech a zimní ticho je nahrazeno veselým zpěvem ptáků všeho druhu. A abychom to ještě vylepšili, můžeme se o pár dní později potěšit pohledem na koberce bledulek, petrklíčů a sasanek, posléze i na žluté lány pampelišek. Celý svět se rozsvítí a všichni (vyjma alergiků pochopitelně) si užívají vůni kvetoucích šeříků. V sadech jsou květem obalené jabloně, z nichž se na zem snášejí růžové okvětní lístky. Zlaté a voňavé koruny lip v aleji bzučí, včelky se činí. A déšť? Když už padá, je to ten nejkrásnější déšť, protože je májový. Vzduch dostane čerstvý náboj a vše je najednou takové čisté. A milencům ty mokré lavičky zase tolik nevadí. Prostě byl máj, byl lásky čas...

Jaro postupně přechází v léto. Vlak staví na zastávce a otevřeným oknem se do vozu line aroma čerstvě posečené, ještě ranní rosou zvlhlé trávy. Sekáč právě brousí kosu a dívá se na vlak. V zahradě se napouští bazén a nedočkavé děti, užívající si prázdnin, po sobě šplouchají studenou vodou. Na stole pod pergolou leží na měsíčky nakrájený meloun a ti malí raubíři jsou od něho celí ulepení. Léto přináší také první dozrávající ovoce. Až s lítostí se člověk dívá na ty nádherné dary přírody, které rostou často v těsné blízkosti kolejí. Možná by stačilo natáhnout ruku... Ale kdepak. Na ochutnání jsou stále dost daleko. Spousta z vás si určitě vybavuje meze u tratí rdící se sladkými červenými lesními jahodami, mnohdy rostoucími i přímo v kolejích. Nejdnou jsem chodíval po té naší lokálce a sklízel vedle tratě sladkou úrodu.

Odkudsi vánek přináší vůni sena. To jej za zastávkou pod náspem místní suší. Ještě je v kupkách, ale cítit je na sto honů. Za chvíli bude rozházené po louce a sluníčko z něho bude vysávat poslední vlhkost, aby bylo poté vyneseno na patro stodoly jako zásoba na chladnější časy. I ti ušáci v králíkárně tu vůni vnímají, ale jsou rádi, že si zatím mohou užívat čerstvé trávy a šťavnatých mlíčáků, šťovíků a jeteliny. Koza, kterou majitel přivázal řetězem ke kolíku na louku, si zvědavě prohlíží vlak, občas mekne, ale nezapomene při tom přežvykovat a pravidelně zaplňovat prázdné místo v té své klapačce čerstvou zelenou pochoutkou. Do toho všeho kdákají slepice. I jejich aroma (už ne tak kouzelné a příjemné) se line oknem do vozu, „bydlí“ totiž hned u plotu v těsné blízkosti nástupiště. V tom letním horku je to fakt síla.

Nad kolejí se vznáší vůně dřevěných pražců, do nichž se opírají žhavé sluneční paprsky. Občas se ozve lupnutí, to jak koleje ve vedru pracují. Z trávy jsou slyšet cvrčci, z korun stromů teplem znavení ptáci a od nedalekého jezu se k uším nese hukot vody a křik koupajících se.

Prázdniny se chýlí ke konci. Léto sice neodchází, ale mění se pomalu v léto babí. Na mezích se začínají červenat šípky, z polí mizí poslední stébla obilí a na okraji lesa jsou obsypané ostružiníky. Vítr už fouká ze strnišť a nese na svých křídlech slaměnou vzpomínku na nedávno posečené lány. Na jakési civilizaci zapomenuté lesní zastávce do vlaku přistupuje stařík s košíkem. Zpod plachty mu vykukuje klobouk

hříbku. Asi se zadařilo. Houbařů ještě přistoupilo několik. Vynořili se odkudsi z lesa za zastávkou a šup do vlaku. Na oblečení mají chomáčky pavučin, v botách jehličí, ve vlasech i na klobouku pomalu žloutnoucí březové a osikové listí. Asi byli na křemenáčích a kozácích. Inu, houbařská sezóna je v plném proudu, byl by nerozum sedět doma za pecí.

Jak pozvolna přišlo babí léto, přichází stejně tak i podzim. Člověk někdy ani nepostřehne ten zlom, kdy se vlastně roční období střídají. Podzim je čas „dvou tváří“. Umí být laskavý, teplý (někdy teplejší než léto) a barevný. Umí být však i chladný, šedivý a mokrý. Mám raději tu první tvář, kdy se do žluté trávy podél trati i na lesklé pásy kolejnic snáší lístky všech barev a rozveselí okolí. A mám před očima Ladovy obrázky (já vám říkal, že se ještě zmíním) s motivem pasáček u ohně, s drakem na obloze, s dětmi, jak trhají hrušky. Na plácku před kostelem se z kaštanů sypou pichlavé kuličky, jež se při dopadu do listím zastlané trávy rozskočí napůl a vykutálí se z nich hladké lesklé kaštánky.

Nevyhnutelně musí nastat období, kdy už má podzim jen tu druhou tvář, zjizvenou sychravým listopadovým počasím. V takovém čase velice oceňuji vyhřáté kupé. Přes zavřené okno se rád podívám na větrem se kymácející stromy i na proudy vody, které tečou po silnicích. Ale jak říkám, kupé musí být rozumně vyhřáté. Jsou však i dny, kdy mi ta podzimní mlhavá šed' vyhovuje a kdy mám chuť se v té slotě projít. Po návratu z takové procházky však nepohrdnu hrnkem horkého čaje a teplým příbytkem.

Projíždíme starou výhybnou. Druhá kolej je již léta nepoužívaná, stěží lze zpozorovat ve vysoké zežloutlé trávě rezavé kolejnice. Jen díky dešti se lesknou a občas je možné je zahlédnout. Výhybková návěstidla se ztrácejí v náletech osik, jasanů a břízek, které v tento podzimní čas odhazují svůj šat. Stará oprýskaná lampa a několik rozpadlých lačkových laviček u opuštěné budovy s rozbitými okny připomínají doby, kdy byl na trati čilý provoz a výhybna plnila svůj účel. Dřevěná budka s latrínou přišla o lepenku na střeše, ve stěnách chybí prkna a dveře jsou vylomené z pantů. Konzola pro přívod elektřiny na střeše budky je ohnutá a visí z ní už jen krátké zbytky drátů. Leckterý milovník železnice by zaplakal.

S rychle se zkracujícími dny se rychle snižují teploty, za okny začínají poletovat peříčka chladivých bílých vloček a postupně přikrývají vychládající zem, střechy budov i koleje. Po několika dnech je již celý kraj oděn do bělostného hávu a všude panuje tajemné mrazivé ticho. Jen vrány jej občas přeruší svým krákáním, když prolétají nad poli a loukami. Vesničky kolem tratě jsou najednou čisté, sníh skryl všechny nedokonalosti, které během podzimu vynikly zvláště poté, kdy stromy a keře, sloužící jako „přírodní paraván“, svlékly své kabáty. Na kraji remízku, jen nedaleko od trati, stojí u krmelce dvě srnky. Ledabyle se ohlédnou za projíždějícím osobáčkem. Jsou zvyklé. Otočí se zpět a dál se v poklidu věnují vytažování sena ze seníku. Pod kopýtky mají rozsypané kaštany a vedle malého smrčku leží několik jablíček a mrkví, zřejmě je přinesly děti.

Vlak projíždí zavátým zářezem. Kolem oken se najednou prohnala mračna prachového sněhu. To jak lokomotiva svým pluhem prorazila sněhovou závěj. U přejezdu za zářezem stojí traktor s radlicí a pokorně čeká, až mu vlak na přejezd milostivě nahrne další nadílku. Tu hned po průjezdu odhrne ke krajnici. Na stromech a keřích posedávají sýkorky, vrabci i kosi. Čekají, až jim lidé do krmítek přisypou novou zásobu zrní a slunečnicových semínek. V houpajících se obrácených květináčích s tyčkou uprostřed uzobávají lůj. Dokonce starý mrzutý strakapoud nelenil a přiletěl na hostinu.

Tak jak na jaře tálí sněhuláci a ostatní sněhové stavby, vyrůstají teď v zahradách nové a stejně nápadité. Kluci i holky se ohánějí lopatkami a vrší hromady sněhu, aby z nich posléze vyrubali sních zase ven. A koulují se a sáňkují a provádějí všechny ty oblíbené zimní lumpárny. Povalují se ve sněhu a dělají rozpaženými rukama motýlky. Ano, stojíme na té samé zastávce, u toho samého nástupiště, kde v létě šplouchala voda v bazénu a na stole se červenal meloun. Stůl zmizel a místo bazénu na zahradě vyrůstá velký sněhový hrad. Můžeme si říkat, co chceme, pravdou je, že každé období má své kouzlo, dokonce i ta studená zima, díky níž musíme denně odhrnovat sních od zápraží a z chodníku.

Pár slov závěrem

Článek vznikl ve dnech: 11. 9. 2008, 15. 9. 2008, 16. 9. 2008, 13. 3. 2009, 16. 3. 2009, 18. 3. 2009, 20. 3. 2009, 2. 4. 2009, 10. 4. 2009 a 16. 4. 2009. Jak vidno, psaní samotné mi zabralo více než půlrok. Ne, určitě jsem těch pár stránek nepsal šest měsíců, ale znáte to. Sem tam se něco odloží na příště, jindy zase nejsou nápady, čas plyne a najednou je za vámi zase kus roku a kus života. Přitom je to jako včera, když jsem s notebookem seděl v kupé, vlak stál ve stanici Heřmaničky, na obloze se skvěl dorůstající kotouč měsíce a na krajinu pomalu dosedal nádherný a celkem teplý zářijový večer... De facto jsem při tom v reálu prožil všechna čtyři roční období, bráno z kalendářního hlediska. Pravdou však je, že i při psaní posledních odstavců v první jarní den venku chumelilo téměř horizontálním směrem a vítr si pohrával s korunami stromů. Článek také vznikl na několika místech naší vlasti. Když vezmu v úvahu fakt, že byl psán i v jedoucím vlaku, tak vznikl od Krkonoš téměř po Šumavu.

